

اشتباهات تاریخی

اشتباهات تاریخی نیز از نکات دیگری است که در این کتاب دیده می‌شود. به عنوان نمونه مولفان محترم در صفحه ۲۱۲ می‌نویسند: «دوره پهلوی اول از سویی آغاز دوره‌ای جدید و از طرفی هم مقارن با جنگ جهانی دوم است که موجب تغییر قدرت در جهان است.» روشن است که دوران حکومت رضاخان به عنوان پهلوی اول، از سال ۱۳۰۴ آغاز شده و در سال ۱۳۲۰ پایان یافته است و تنها دو سال پایانی آن با جنگ جهانی دوم تقارن داشته و ۱۴ سال آن، هیچ ارتباطی با جنگ جهانی دوم نداشته است. همچنین در صفحه ۵۲۵ این کتاب آمده است: «با پایان جنگ جهانی دوم، هویدا به ایران بازگشت. شهریور ۱۳۲۲»، تقریباً هر مورخی می‌داند که تاریخ پایان جنگ جهانی دوم، ۱۳۲۴ است و باید گفت که هویدا دو سال قبل از پایان جنگ جهانی دوم وارد ایران شده و در وزارت خارجه مشغول به فعالیت شد و در سالی که جنگ جهانی دوم به پایان رسیده، برای اولین ماموریت سیاسی خود به فرانسه رفت. فهرست منابع و مآخذ نیز دارای اشکالات اساسی و بنیادین است؛ اگر چه مولفان محترم سعی کرده‌اند منابع را به دسته‌های کتب، مقالات، مجلات و مطبوعات و اسناد تقسیم بندی کنند اما روشن است که «مقالات و مجلات» تفاوت آشکاری باهم ندارند تا قابلیت جداسازی داشته باشند. همگان می‌دانند که مقالات، مطالبی است که در نشریات منتشر شده است بنابراین نیازی به این تقسیم‌بندی نبود. در این تقسیم‌بندی، پایان‌نامه‌های دانشگاهی نیز در قالب کتاب معرفی شده‌اند که خطایی دیگر است. در حالی که برای هر محقق، تفاوت میان کتاب و پایان‌نامه دانشگاهی روشن است. عدم استفاده از الگوی واحد در نحوه معرفی کتاب‌ها مانند این که برخی کتاب‌ها براساس سال پهلوی مانند ۲۵۳۵، یا شمسی مانند ۱۳۵۶ و گاه قمری ۱۴۲۱ مشخص شده است که برای یک کتاب معمولی نیز قابل قبول نیست و با علامت‌هایی مانند «ش» یا «ق» مشخص می‌شود، روشن است که در کتابی تاریخی این موضوع بسیار بنیادین و اساسی بوده و غیرقابل اغماض است، چون ممکن است مخاطب عام، متوجه نشود که کتاب دلیل‌المتحیرین، که به عنوان یکی از منابع این کتاب معرفی شده، در سال ۱۲۷۶ شمسی یا ۱۲۷۶ قمری تدوین شده است! به این موضوع باید این نکته را نیز افزود که گاه تاریخ انتشار برخی کتاب‌ها نیز به اشتباه درج شده است. به عنوان نمونه، نگارنده این سطور که خود مولف کتاب «سال‌های خاکستری» با محوریت دکتر مصدق است، می‌داند که این کتاب در تابستان سال ۱۳۸۳ منتشر شده اما در فهرست منابع این کتاب در صفحه ۸۳۳، سال نشر این کتاب ۱۳۸۱ اعلام شده است! این اشتباهات تاریخی خصوصاً در معرفی برخی منابع مانند پاورقی پنجم در ص ۳۰ دیده می‌شود، اما با کمی دقت روشن می‌شود که یوسف کریمی نویسنده کتاب روان‌شناسی اجتماعی منتشر شده در نشر ارسباران و جواد طهوریان مترجم کتاب روان‌شناسی اجتماعی اثر مایکل رایس از انتشارات آستان قدس رضوی است. اما نام این دو باهم تداخل یافته و هیچ اثری از نام نویسنده کتاب (مایکل رایس) در پاورقی نیامده است! که این خطاهای علمی، به هیچ وجه برای یک کتاب تاریخی پسندیده نیست.

روایت

قصه‌ها

گفت‌وگو

یادداشت

نقد

ضمیمه کتاب و ادبیات روزنامه جام جم | سه‌شنبه، ۱ اسفند ۱۴۰۲ | شماره ۲۴۷

نقدی کوتاه به کتاب «نفوذ در عصر پهلوی» از انتشارات خط مقدم

تاریخ خوانی مقدمه تاریخ‌نگاری است!

فقدان فهرست اعلام

علاوه بر این نکته اساسی، مهم‌ترین نقص این کتاب تاریخی ۸۲۵ صفحه‌ای، نداشتن فهرست‌های اشخاص و اماکن برای دسترسی آسان محققان به مطالب است، به گونه‌ای که اگر کسی بخواهد دیدگاه مولفان این اثر در مورد فردی از شخصیت‌های تاریخی را بداند، چاره‌ای جز مطالعه حدود ۸۰۰ صفحه مطلب ندارد!! شاید بتواند، بخشی از مطالب مورد نظر را در این کتاب پیدا کند.

استفاده از برخی منابع دست‌چندم و گاه بی‌ارزش در فعالیت‌های پژوهشی تاریخی مانند آثار محمود طلوعی نیز از موضوعاتی است که قابل توجه است.

غلط‌های نگارشی و ویرایشی

غلط‌های فراوان و ویرایشی نیز در بسیاری از صفحات کتاب دیده می‌شود که مهم‌ترین آنها، یکسان نبودن نگارش واژه‌ها، مانند نام «علی محمد» که در صفحه ۴۴۸ دوبار به صورت «علیمحمد» و یک بار به صورت «علی محمد» آمده است، عدم رعایت نیم‌فاصله، استفاده از ویرگول یا نقطه ویرگول در مکان‌های نامناسب و موارد دیگر است. جالب این است که برخی نکات ویرایشی که احتمالاً توسط نمونه‌خوان یا مصحح برای اصلاح نوشته شده نیز عیناً در متن کتاب آمده است! به عنوان نمونه در صفحه ۸۳۳، ردیف ۸۸ جمله «مولف خودش نیست» در مورد کتاب دختر یتیم زندگی فرح پهلوی، یا در صفحه ۸۳۷ ردیف ۱۵۷ جمله «برود در ردیف سین» یا در صفحه ۸۳۹ ردیف ۱۸۸ جمله «براساس اسم اثر قرار گیرد».

غلط‌های املایی فراوانی در این کتاب دیده می‌شود مثلاً در صفحه ۳۱، عدد پاورقی یک وجود ندارد یا کلمه «رور» به جای کلمه «روز» در صفحه ۵۳، کلمه «ضرور» به جای «ضروری» در صفحه ۶۷۳، کلمه «تاج الموک» به جای «تاج الملوک» در صفحه ۸۴۲ ردیف ۸۲، کلمه «شوری» به جای کلمه «شوری» در ص ۸۴۸ ردیف ۳۳۳.

در پایان نباید فراموش کرد که تدوین این مجموعه و تألیف کتابی در این حجم، نشانگر دغدغه جدی مولفان و تلاش ویژه ناشر برای نشر بوده و قطعاً با پژوهش بیشتر و بازبینی محتوایی، رفع اغلاط تاریخی و تصحیح موارد نگارشی و ویرایشی و حتی طراحی مجدد صفحات و تفکیک مطالب نگاشته شده توسط مولفان و مطالب نقل شده از منابع مختلف، می‌توان شاهد کتابی موثر در روند شناسایی شبکه‌های نفوذ در دوران حکومت پهلوی بود.

سید علی اصغر حسینی

محقق و پژوهشگر

کتاب «نفوذ در عصر پهلوی» تلاش کرده است که به صورت فشرده اما پر حجم مطالبی مرتبط با نفوذ در این دوران تاریک تاریخ معاصر ایران را به مخاطب ارائه دهد. اگر چه تلاش مؤلفان محترم برای نگارش این کتاب شایسته قدردانی است اما نباید فراموش کرد که تألیف کتابی با موضوع حساس و همه‌جانبه نفوذ در کنار دقت‌های فراوان تاریخی، نیاز به تلاشی مضاعف و بیشتر از تألیف یک کتاب معمولی دارد؛ موضوعی که به نظر می‌رسد در این کتاب مورد توجه جدی قرار نگرفته است. آنچه می‌خوانید حاصل نگاهی کوتاه و اندک به صفحات فراوان این کتاب است.

مقوله نفوذ، اگر چه غالباً برای ابعاد جاسوسی و فعالیت‌های نظامی و اطلاعاتی استفاده می‌شود اما همگان می‌دانند که نفوذ، ابعادی متنوع از مقوله‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی را شامل می‌شود، اما آنچه در این میان، بیش و پیش از هر چیز، باید مورد توجه قرار گیرد، نفوذ برای تغییر باورهای فرهنگی، اعتقادی و اجتماعی در نگاه یک فرد یا گروه است که حاصل این تغییر، آسان کردن راه و هموار کردن مسیر، برای رساندن بیگانگان به اهداف خود در خاک کشور مقصد است. با این مقدمه راحت‌تر می‌توان مفهوم «نفوذ» در نگاه نویسنده محترم کتاب «نفوذ در عصر پهلوی» را شناخت. به نظر می‌رسد که با این زاویه دید، بسیاری از افراد حکومت، سعی می‌کنند تمامی تلاش خود را براساس باورها و گرایش‌های انحرافی، به کار گیرند؛ گرایش‌هایی که حاصل آن نفوذ با هدف گسترش و توسعه منافع کشورهای استعماری با تأکید بر انگلیس، آمریکا و اسرائیل در ایران بوده و نویسنده محترم میان کسانی که به عنوان نمایندگان دارای ارتباط رسمی با این کشورها و به عنوان یک نیروی نفوذی، اهداف آنان را دنبال می‌کردند و گروهی که براساس باورهای انحرافی ایجاد شده در فرهنگ و اجتماع و به تعبیر مقام رهبری «نفوذ در آذهای و افکار به وسیله عوامل نفوذی»، انجام این خدمات برای کشورهای بیگانه را نوعی خدمت به کشور می‌دانستند، تفاوتی قائل نشده است. اگر چه تفکیک میان این دو، به سادگی ممکن نیست، اما می‌توان با بررسی دقیق و شناخت بیشتر شباهت‌ها و تفاوت‌های میان این دو گروه را بازشناسی کرد. همان‌گونه که مولفان محترم نیز در صفحه ۷۶۰ اشاره‌ای به این تفاوت می‌کنند، اما نمونه‌هایی از هر دو گروه را معرفی نمی‌کنند.

از سوی دیگر، اگر چه عنوان کلی کتاب نفوذ در عصر پهلوی بوده اما پژوهشگر محترم، نفوذ را تنها محدود به نفوذ برخی کشورها مانند انگلیس، آمریکا و اسرائیل کرده و از نفوذ برخی کشورهای دیگر مانند نفوذ شوروی، به عنوان نمونه در پرونده سرلشگر مقربی، یا نفوذ برخی نیروهای مذهبی در ساختار نظامی ارتش، مانند حضور شهید سرلشگر قرنی یا نفوذ نظامی و فرهنگی برخی کشورهای عربی مانند عراق و مصر در ایران دوران شاهنشاهی غفلت کرده است. موضوعاتی که حتی شاه نیز در برخی سخنان خویش به آن اشاره کرده بود و این نفوذ را آن‌چنان گسترده می‌دانست که قیامی ملی و مردمی در ۱۵ خرداد را به جمال عبدالناصر منسوب کرد!

استفاده از

برخی منابع

دست‌چندم

و گاه بی‌ارزش

در فعالیت‌های

پژوهشی تاریخی

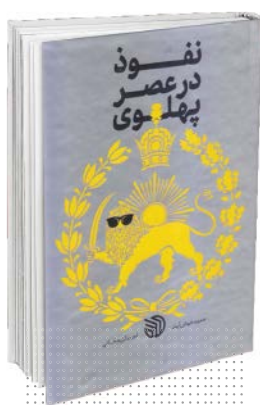
مانند آثار محمود

طلوعی نیز از

موضوعاتی است

که قابل توجه

است

گواهی می‌شود فاکتور بلوک
سیلندر به شماره ۹۸۰۲۷۵۸۹۹
به شماره موتور ۱۳۰۸۵۰۳۷۱۶۰ مفقود
گردیده و از درجه اعتبار ساقط است.

آگهی مفقودی
برگ کمپانی خودرو سواری رنو لوگان L90 مدل ۱۳۹۲
رنگ سفید-روغنی به نام جعفر میرزا زاده گنجی
به شماره پلاک ۶۲۲ ص ۱۶ ایران ۷۸ و شماره شاسی
NAPLSRALDD1197341 و شماره موتور
W138694 مفقود گردیده و از درجه اعتبار ساقط است.

سندکمپانی و شناسنامه مالکیت (برگ سبز)
مینی بوس کارسان J9 مدل ۲۰۰۷ رنگ
سفید روغنی شماره موتور DY74G35113
شماره شاسی NLN0P740107401067
شماره پلاک ۴۴۳ ع ۸ ایران ۲۲ به نام سعید
محمودی شرف آباد مفقود گردیده و فاقد اعتبار است.

شناسنامه مالکیت (برگ سبز) پراپید جی تی
ایکس آی مدل ۸۳ به شماره موتور 00916160
شماره شاسی S1412283307494
شماره انتظامی ۹۱ - ۶۵۹ ۱۹ به نام
وحید الهیاری جنارقد مفقود گردیده و از
درجه اعتبار ساقط می‌باشد.

کارت خودرو سواری پراپید صبا ال ایکس
مدل ۱۳۷۶ به رنگ سفید شیری روغنی
شماره انتظامی ایران ۶۷-۹۲۵ س ۱۹ شماره موتور
035237 شماره شاسی S1412276529943
به مالکیت بابک رمضانی مفقود گردیده
و فاقد اعتبار است.

سندکمپانی سواری هاج بک چری TIGGO
5-CVT مدل ۱۳۹۵ رنگ سفید روغنی
شماره موتور MVM484FTAG010319
شماره شاسی NATGBATL3G1007427
شماره پلاک ۷۷۹ ق ۹۱ ایران ۶۸ به نام
پوران تاجیک مفقود گردیده و فاقد اعتبار است.

سازمان آگهی
۴۹۱۰۵۰۰۰
daneshpayam.agahi@gmail.com